

Uppföljning av Handlingsplan för likabehandling av studenter vid Stockholms universitet 2009

Enligt diskrimineringslagen ska universitetet i sin årliga likabehandlingsplan redovisa av hur planerade åtgärder från föregående års plan har genomförts.

För kartläggningssyfte skickades i januari 2009 en enkät till samtliga institutioner eller motsvarande, som bedriver utbildning på grund-, avancerad och/eller forskarnivå, vid Stockholms universitet. Av de tillfrågade svarade 61 av 66. De som inte svarat efter tre påminnelser var Institutionen för analytisk kemi, Pedagogiska institutionen, Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot humaniora och samhällsvetenskap, Meteorologiska institutionen och Institutionen för organisk kemi.

Innehåll

Projekt av övergripande karaktär under 2009	2
1. Översyn av "Åtgärdsprogram mot sexuella trakasserier".....	2
2. Information om jämlikhet och likabehandling på Stockholms universitets webbplats .	2
3. Information och utbildning om likabehandling (inom ordinarie verksamhet).....	2
4. Information och utbildning om likabehandling	3
5. Alla specifika mål ska följas upp kontinuerligt.	3
6. En likabehandlingsplan för 2010 ska utarbetas.	3
Tre aktiva åtgärder.....	4
Information vid introduktionsdagar	5
Ökad kunskap om jämlikhet och likabehandling.....	5
Kontaktinformation och handlingsplan	5
Underlättande åtgärder för studerande med barn.....	5
Särskilda, riktade åtgärder	7
1. Kön	7
2. Etnisk tillhörighet.....	7
3. Religion eller annan trosuppfattning	8
4. Sexuell läggning.....	8
5. Funktionshinder	8
6. Könsöverskridande identitet eller uttryck	9
Specifika åtgärder och projekt under 2009.....	11
Har det förekommit trakasserier enligt diskrimineringslagen? ...	13

Studentavdelningen

Projekt av övergripande karaktär under 2009

1. Översyn av "Åtgärdsprogram mot sexuella trakasserier"

Ansvarig: Chefen för Studentavdelningen och chefen för Personalavdelningen

Operativt ansvarig: Jämlikhetssamordnaren och personalexpert, samt en arbetsgrupp med representanter från universitetets olika delar.

Uppföljning: Arbete har påbörjats, en anpassning av programmet till diskrimineringslagen återstår.

2. Information om jämlikhet och likabehandling på Stockholms universitets webbplats

- Information om vilka kontaktpersoner som finns på de olika institutionerna
- Institutionernas respektive likabehandlingsplaner
- Aktuell information om till exempel utbildningar som anordnas i likabehandlingsfrågor
- Information om likabehandling, handläggningsordning vid trakasserier och kontaktpersoner på engelska

Ansvarig: Chefen för Studentavdelningen

Operativt ansvarig: Jämlikhetssamordnaren

Uppföljning: Information har lagts ut under 2009, men alla punkter är inte genomförda.

3. Information och utbildning om likabehandling (inom ordinarie verksamhet)

Ansvarig: Chefen för Personalavdelningen respektive Studentavdelningen

Operativt ansvarig: Jämlikhetssamordnaren

Uppföljning: Vid följande utbildningstillfällen gavs information om likabehandling under 2009:

- Introduktion för nyanställda prefekter
- Grundutbildning för nya skyddsombud
- Introduktion för nyanställda, ett tillfälle varje termin
- Fortbildning för arbetsledare och skyddsombud (
- Fortbildning för studievägledare
- Information till studenter vid Högre praktisk förvaltningsutbildning
- Information under Välkomstdagen
- Besök vid lärarmöten och liknande på institutionerna

- Institutionen för socialt arbete riktat till administratörer
 - Tolk- och översättarinstitutet
- Medverkan vid Mitterminsdagarna, vårterminen 2008

4. Information och utbildning om likabehandling

Minst ett större seminarium med likabehandlingstema, som riktar sig till studenter och anställda, arrangeras varje år

Ansvarig: Chefen för Personalavdelningen respektive Studentavdelningen
Operativt ansvarig: Jämlikhetssamordnaren

Uppföljning: Genomfördes inte.

5. Alla specifika mål ska följas upp kontinuerligt.

Ansvarig: Chefen för Studentavdelningen

Operativt ansvarig: Jämlikhetssamordnaren samt respektive prefekt eller motsvarande

Uppföljning: Görs främst i och med denna sammanställning.

6. En likabehandlingsplan för 2010 ska utarbetas.

Ansvarig: Chefen för Studentavdelningen

Operativt ansvarig: Jämlikhetssamordnaren

Uppföljning: Har utarbetats och fastställs tillsammans med uppföljningen av 2009 års likabehandlingsplan. Likabehandlingsplan för 2010 och 2011 fastställs samtidigt.

Institutioners och enheters likabehandlingsarbete under 2008

- **Tre aktiva åtgärder**

Under året bör minst tre åtgärder vidtas inom institutionen/enheten, som bedöms förebygga diskriminering och trakasserier mot studenter. [...]

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Uppföljning: Av 58 institutioner som svarade har 25 angivit att de genomfört tre aktiva åtgärder under 2009.

Exempel på åtgärder:

- Ett ”jämsällldhetsquiz” baserat på frågor från SCB:s lathund ”På tal om kvinnor och män”.
- En observationsvecka där uttryck för ojämställldhetsaspekter antecknas.
- Initierat kartläggning av studentgrupperna vid institutionen avseende genus.
- En kartläggning har gjorts rörande könsfördelningen av studenter på institutionens utbildningar. Dessa har sedan fungerat som underlag i Likabehandlingsgruppens arbete när det gäller diskussionen kring att få jämnare könsfördelning. Detta är en del av institutionens arbete med att ta fram en likabehandlingsplan och jämsällldhetsplan.
- En kartläggning av de undervisande lärarnas kunskaper om intersektionalitet och hur detta används i undervisningen har gjorts. Detta är en del av institutionens arbete med att ta fram en likabehandlingsplan och jämsällldhetsplan.
- Utvärdering av kurser ur ett likabehandlingsperspektiv.
- Seminarium för anställda om likabehandling och trakasserier.
- Underlättade åtgärder för studenter med barn genom att inte ha undervisning före kl. 9, inte ha undervisning efter kl. 16, samt genom att inte ha tentor på helgerna.
- Översyn av kontroll av genusbalans i kurslitteratur inom tre utbildningar.
- Seminarium för anställda, utformning av ny jämlikhets- och likabehandlingsplan, ny info om likabehandling på institutionens hemsida.
- Utskick och uppmaning till studenter att inkomma (anonymt) med synpunkter på likabehandling vid institutionen.
- Kartläggning av fördelningen av undervisande lärare ur ett könsperspektiv.
- Initierat en diskussion på institutionen angående hur vi skall motverka att korrekt svenska (engelska) skriftligt såväl som muntligt får betydelse för betyg.
- Språkstöd genom Språkverkstadens seminarier.

- Rekryteringsarbete/information gymnasieskola.
- Inventering av pedagogik, kursinnehåll och litteratur.
- En arbetsmiljöplan som även omfattar studenter har tagits fram
- Åtgärder för att öka studentinflytandet.
- Kritisk diskussion kring kurslitteratur/ undervisningsmaterial och byte av viss litteratur.

- **Information vid introduktionsdagar**

Vid introduktionsdagar vid institutioner/enheter för studenter ska information särskilt ges om likabehandling.

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Uppföljning: Av 58 institutioner som svarade har 33 angivit att de ger information om likabehandling i samband med introduktionsdagar.

- **Ökad kunskap om jämlikhet och likabehandling**

Studenter och anställda vid institutionen ska få kunskap om likabehandling och de sju diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller ålder genom att erbjudas seminarier och föreläsningar.

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Uppföljning: Av 57 institutioner som svarade har 19 angivit att de ger erbjudit seminarier eller annan information om likabehandling, utöver ordinarie undervisning.

- **Kontaktinformation och handlingsplan**

Sammanställning av kontaktinformation och handlingsplan för hur trakasserier ska hanteras vid institutionen. Informationen kan med fördel publiceras på institutionens hemsida och anslås vid studentexpeditionen så att den lätt nås av såväl studenter som anställda.

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Uppföljning: Av 56 institutioner som svarade har 37 angivit att de har sådan information och handlingsplan.

- **Underlättande åtgärder för studerande med barn**

Schemaläggning av undervisning, förläggning av grupparbeten, obligatoriska moment och tentamen ska i största möjliga mån göras med hänsyn tagen till studenter med familjeförpliktelser. Undervisning och tentor bör i möjligaste mån förläggas till vardagar under dagtid, detta gäller dock inte kvällskurser. I de fall då tentor och obligatorisk undervisning inte

kan förläggas till vardagar under dagtid bör alternativ erbjudas studenter med föräldraansvar. Möjligheten att byta undervisningsgrupp för att anpassa rutiner kring föräldraskap ska i största möjliga mån beaktas.

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Operativt ansvarig: Kursansvarig eller den prefekten utser

Uppföljning: Av 59 institutioner som svarade har 40 angivit att de har vidtagit åtgärder för att underlätta för studenter med barn.

Särskilda, riktade åtgärder

Som ett komplement till de ovan presenterade åtgärderna följer en redogörelse över de specifika insatser som fanns med i planeringen för likabehandlingsarbetet under 2008 inom de fem diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder.

1. Kön

Främjande åtgärder:

- **Schemaläggning** av undervisning, förläggning av grupparbeten, obligatoriska moment och tentamen ska i största möjliga mån göras med hänsyn tagen till studenter med familjeförpliktelser. Undervisning och tentor bör i möjligaste mån förläggas till vardagar under dagtid. (Gäller ej kvällskurser.) I de fall då tentor och obligatorisk undervisning inte kan förläggas till vardagar under dagtid ska alternativ erbjudas studenter med föräldraansvar. Möjligheten att byta undervisningsgrupp för att anpassa rutiner kring föräldraskap ska i största möjliga mån beaktas.

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Operativt ansvarig: Kursansvarig eller den prefekten utser

Uppföljning: 40 av 59 institutioner anger att det vidtagits åtgärder för att underlätta för studenter med barn. Flera institutioner uppger att man försöker att hålla schemalagd undervisning efter 09.00 och före 16.00, och genom att vara flexibla med studenternas val av undervisningsgrupper. Främst anges att man försöker lösa individuella problem med individbaserade åtgärder. Flera anger att de inte vidtagit åtgärder då det inte uttryckts något behov av anpassningar.

2. Etnisk tillhörighet

Främjande åtgärder:

- Deltagande vid mässor och festivaler med mångfaldsinriktning¹, arbete med informationsstrategi för att nå grupper som är underrepresenterade vid Stockholms universitet

Ansvarig: Studentavdelningen

Operativt ansvarig: Studie- och karriärvägledningen med studentinformatörerna, samt enstaka institutioner

Uppföljning: Stockholms universitet har inte medverkat vid mässor och festivaler med särskild mångfaldsinriktning. Strategin har istället varit att använda samma information till alla potentiella studenter, men i bredare informationskanaler och med riktad besöksverksamhet till gymnasieskolor där mångfalden av etnisk tillhörighet bland innevånarna är större än i andra områden. Stockholms universitet

¹ Jämför Stockholms universitets handlingsplan för breddad rekrytering 2006-2008. (Dnr 121-0013-05).

har också medverkat vid 08-festivalen, Saco-mässan och studentmässor i till exempel Örebro och Göteborg.

3. Religion eller annan trosuppfattning

Främjande åtgärder:

- **Schemaläggning** av undervisning, förläggning av grupparbeten, obligatoriska moment och tentamen ska i största möjliga mån göras med hänsyn tagen till studenter som av religiösa skäl inte har möjlighet att delta på vissa religiösa helgdagar. Studenter som inte kan tentera vissa dagar på grund av religiösa skäl bör meddela detta vid terminsstart. Institutionen/enheten bör informera studenter om att de som av religiösa skäl inte kan tentera vid vissa tider bör meddela detta till institutionen snarast, helst redan vid terminsstart.

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Operativt ansvarig: Kursansvarig eller den prefekten utser.

Uppföljning: 13 av 58 institutioner uppger att man vidtagit åtgärder för att underlätta för studenter som av religiösa skäl inte kan delta i undervisning eller examination vid vissa tidpunkter. Främsta åtgärden som uppges är att man undviker obligatorisk undervisning på fredagar, men att anpassningarna oftast sker individuellt. Flera anger att de inte vidtagit åtgärder då det inte uttryckts något behov av anpassningar.

4. Sexuell läggning

Främjande åtgärder:

- För att bryta det heteronormativa perspektivet bör det, i möjligaste mån, i undervisningen användas **exempel** där samkönade par och homosexuell samlevnad figurerar lika naturligt som olikkönade par och heterosexuell samlevnad.

Uppföljning: Ingen särskild uppföljning har kunnat göras.

5. Funktionshinder

Främjande åtgärder:

- **Listor över kurslitteraturen** ska vara bestämda och finnas tillgängliga i god tid för att underlätta för studenter med läshinder/biblioteket att kunna beställa och erhålla litteratur på anpassat medium inför studiestarten.

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Operativt ansvarig: Kursansvarig eller den prefekten utser.

Uppföljning: 50 av 56 institutioner uppger att det alltid eller oftast finns listor över kurslitteratur tillgängliga åtta veckor före kursstart.

- **Särskilt och lämpligt stöd** till studenter med funktionshinder ska erbjudas vid examination.

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Operativt ansvarig: Examinator i samråd med Studentavdelningens samordnare för studenter med funktionshinder.

Uppföljning: Arbetet sker kontinuerligt. De studenter som uttrycker behov, p.g.a. funktionshinder, av anpassningar i samband med examination, ges möjlighet till sådana. Under 2008 erhöll 400 studenter särskilt pedagogiskt stöd vid Stockholms universitet.

- **Stockholms universitets lokaler och verksamheter**, inklusive undervisning och utbildning samt informationsspridning, ska kontinuerligt undersökas i syfte att tillgängliggöra och underlätta för studenter med funktionshinder.

Ansvarig: Chefen för Tekniska avdelningen, Referensgruppen för handikappfrågor samt Prefekter eller motsvarande

Operativt ansvarig: Chefen för Tekniska avdelningen, Samordnare för studenter med funktionshinder, Chefen för IT-avdelningen.

Uppföljning: Under våren 2009 skulle Handikappservice genomföra en enkätundersökning bland studenterna för att kartlägga hur servicen uppfattas. Detta gjordes dock inte.

- **Särskilda informationsinsatser** riktade mot intresse- och handikapporganisationer

Ansvarig: Chefen för Studentavdelningen

Operativt ansvarig: Samordnaren för studenter med funktionshinder

Uppföljning: Information saknas på grund av byte av samordnare.

- **Tolkservice** till döva, dövblinda och hörselskadade studenter ska erbjudas i studierelaterade situationer.

Ansvarig: Enhetschefen vid Enheten för utbildningstolkning.

Operativt ansvarig: Enhetschefen vid Enheten för utbildningstolkning.

Uppföljning: Verksamheten har genomförts planenligt. Under 2009 gavs tolkservice till 31 studenter vid Stockholms universitet. Dessutom deltog 19 teckenspråkiga studenter i undervisning på teckenspråk med teckenspråkskunniga lärare (d.v.s. utan tolk från Tolkservice). Av de 31 studenterna, som gavs tolkservice, var fem studenter på forskarnivå.

6. Könsöverskridande identitet eller uttryck

Främjande åtgärder:

- Kategorisering av studenter utifrån kön bör, i de fall det inte är uppenbart olämpligt med tanke på andra studenters integritet, ta hänsyn till

studentens egen uppfattning om könstillhörighet.

Tidsplan: Löpande

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Operativt ansvarig: Kursansvarig eller den prefekten utser.

Uppföljning: Ingen särskild uppföljning har kunnat genomföras.

- Vid användning av förnamn och pronomen bör studentens eget önskemål om förnamn och pronomen efterföljas, i de fall universitetet inte är skyldiga enligt lag att använda studentens juridiska namn.

Tidsplan: Löpande

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Operativt ansvarig: Kursansvarig eller den prefekten utser.

Uppföljning: Ingen särskild uppföljning har kunnat genomföras.

- Möjlighet till fler än två svarsalternativ för kön bör finnas i samtliga frågeformulär till studenterna. Ett alternativ är exempelvis att till frågan "Hur skulle du beskriva din könsidentitet?" ger svarsalternativen "Man", "Kvinna" och "Annat".

Tidsplan: Löpande

Ansvarig: Prefekten eller motsvarande

Operativt ansvarig: Kursansvarig eller den prefekten utser.

Uppföljning: Ingen särskild uppföljning har kunnat genomföras.

Specifika åtgärder och projekt under 2009

Som ett komplement till de ovan presenterade åtgärderna följer en redogörelse över de specifika insatser som fanns med i planeringen för likabehandlingsarbetet under 2009 inom de fem diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder.

- **Förenkla för studenter att påtala kränkande kurslitteratur via webben**

Utforma information om vad kränkande kurslitteratur är och länk för att påtala detta till universitetets jämlikhetssamordnare och respektive institution/enhet.

Tidsplan: 2009

Ansvarig: Jämlikhetssamordnaren

Operativt ansvarig: Jämlikhetssamordnaren

Uppföljning: Åtgärden inte slutförd. Föreslagen modell ännu inte godkänd.

- **Analys av likabehandlingsaspekter i UPC:s kursutbud**

För att målet om att kunskap och kännedom om jämlikhetsarbetet och jämlikhetsfrågor bland anställda ska förbättras bör de kurser som Universitetspedagogiskt centrum (UPC) erbjuder innehålla sådan information. För att kartlägga i vilken utsträckning detta görs och, vid behov, ge underlag för åtgärder genomförs en undersökning av innehållet i kurserna.

Tidsplan: 2009

Ansvarig: Jämlikhetsgruppen

Operativt ansvarig: Jämlikhetssamordnaren

Uppföljning: Åtgärden inte genomförd.

- **Information om den nya diskrimineringslagen**

Särskilda insatser kommer att göras för att nå ut med information om den nya diskrimineringslagen och de förändringar som följer av denna.

Tidsplan: 2009

Ansvarig: Chefen för Personalavdelningen respektive Studentavdelningen

Operativt ansvarig: Personalspecialist med inriktning mot jämställdhet respektive Jämlikhetssamordnaren

Uppföljning: Särskilda informationsseminarier har arrangeras, dels för studenter dels för anställda. Information har lagts ut på universitetets webbplats.

- **Utredning om möjligheterna att erbjuda utbildning om den nya diskrimineringslagstiftningen och de nya diskrimineringsgrunderna**

Universitetet ska under 2009 utreda möjligheterna att, i samarbete med Stockholms universitets studentkår, genomföra ett transkompetensutbildningsprojekt för personal som har kontakt med studenter

Tidsplan: 2009

Ansvarig: Chefen för Personalavdelningen respektive Studentavdelningen

Operativt ansvarig: Personalspecialist respektive Jämlikhetssamordnaren

Uppföljning: Åtgärden inte genomförd.

Har det förekommit trakasserier enligt diskrimineringslagen?

Fem av de 56 institutioner/enheter vid Stockholms universitet som har besvarat denna fråga har svarat att studenter vid institutionen har påtalat trakasserier enligt diskrimineringslagen under 2009, och 51 institutioner/enheter har svarat att de inte har det.

De diskrimineringsgrunder som åberopades var etnisk tillhörighet, funktionshinder, kön. Det förekom även ett par påtalanden om sexuella trakasserier.

Sammanlagt rör det sig om cirka 5 individer som direkt till institutionen har påtalat att de har upplevt att de eller personer de studerar med har utsatts för ett beteende som kränkt deras värdighet och har haft samband med en eller flera diskrimineringsgrunder.

Jämlikhetssamordnaren har under 2010, utöver de ovan nämnda ärendena, genomfört 30 utredningar enligt 2 kap 7 § diskrimineringslagen. De diskrimineringsgrunder som har åberopats är kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning och funktionshinder; av utredningarna gällde åtta stycken upplevda sexuella trakasserier. I inget av dessa ärenden har det konstaterats att de handlingar som beskrivits har kunnat anses utgöra diskriminering enligt diskrimineringslagen.

Inget av de ovan nämnda ärendena har anmälts till rektor för behandling i Disciplinnämnden eller Personalansvarsnämnden. I ett par av ärendena har åtgärder vidtagits för att det som har inträffat inte ska kunna ske igen, även om diskrimineringslagen inte varit tillämplig.

Under 2009 begärde Diskrimineringsmannen yttranden från universitetet i ett ärende och Högskoleverket begärde yttrande i ett ärende. Både ärendena rörde studenter med funktionshinder.